

Van de Heilige Geest tot Sinterklaas

Het leven zoals het was: feest en ontspanning tijdens de Tweede Wereldoorlog

Tijdens de bezetting werd het sociale verkeer aanzienlijk beperkt door het verbod op radio's, het instellen van een avondklok, de verduistering en natuurlijk de voedselschaarste. Alle beschikbare middelen werden ingezet om te overleven. Een feest of cadeautjes was voor de meeste mensen een luxe, die men zich niet meer kon veroorloven. En toch deed iedereen zijn best om niet alle traditionele gebruiken tijdelijk af te schaffen. In barre tijden bleek een groot deel van de bevolking toch de moed te vinden om bijvoorbeeld Sinterklaas te vieren. Ook de regering in ballingschap en de geallieerden probeerden de bezette gebieden op die manier een hart onder de riem te steken. Zo bezorgde de Royal Air Force onze noorderburen in 1941 toffeeudoosjes, met aangepast repertoire¹.

Dank zij de inzet van onder meer Winterhulp ging het kinderfeest bij uitstek in België eveneens niet onopgemerkt voorbij. Natuurlijk werd Sinterklaas in die periode sober gevierd en was er - zelfs al voor het uitbreken van de oorlog - geen sprake van cadeautjes. Kinderen keken voornamelijk uit naar het snoepgoed dat ze slechts zeer zelden kregen. In een brief van het lokaal Winterhulpcomité van Lommel uit 1942 wordt door het Provinciaal Comité een toelage van 5 Fr. per deelnemend kind toegekend en wordt melding gemaakt van de reeds aangekochte versnaperingen, die bestaan uit chocolade, marsepein en speculaas². Deze jaarlijkse verwennerij ging dus ook tijdens

de Tweede Wereldoorlog in de mate van het mogelijke door. Eveneens in het Winterhulp Archief is een amusante anekdote te lezen:

*“Mijnheer,
Enkele jongens van de
jongensschool kwamen hun St.
Niklaasgeschenk van Winterhulp
niet halen. We kunnen het U niet
fatsoenlijk meer terug bezorgen, de
muisen hebben er zich aan vergast.
Mogen we de rest verdeelen
onder de kinderen van de kleine
bewaarklas? Bij voorbaat, besten
dank.
Zuster Hohmann, schoolhoofd”³*

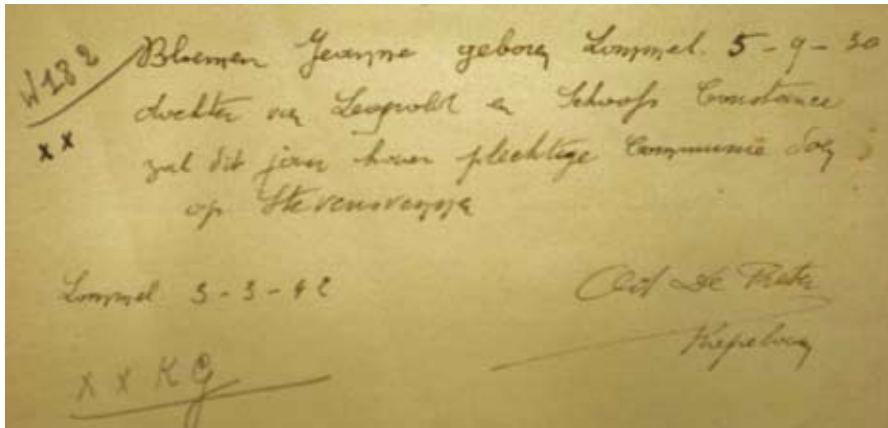
De plechtige intrede in de christelijke gemeenschap - de communie - was eveneens een belangrijke gebeurtenis die ondanks de oorlogskommer nog steeds gevierd werd. Moeder verzorgde de feestdis, voor de Tweede Wereldoorlog bestaande uit drie gangen, maar tijdens de bezetting waarschijnlijk minder copieus⁴. Voor de benodigde kleding, kwamen de minderbedeelden in aanmerking voor steun van Winterhulp. De hulporganisatie zorgde, na bewijs van de verantwoordelijke pastoor, predikant of kapelaan, voor een kostuum voor de jongens en een nette jurk voor de meisjes. In het Winterhulparchieef bevinden zich verschillende dergelijke ‘bewijsstukken’⁵.

Een brief die eveneens uit dit archief afkomstig is⁶, vertelt het verhaal van een bezorgde vader die zonder extra steun zijn 7-jarig

Toffeeudoosje van de Royal Air Force (1941) met een spotprent en een schimpdicht gebaseerd op een bekend Sinterklaasliedje.

(Bron: Piersma H., *Zou de goede Sint wel komen. Sinterklaasgedichten uit de Tweede Wereldoorlog*. Uitgeverij Balans, 2009.)
<http://www.spanvis.nl/Wiebe%20Feenstra/index.htm>

Bevestiging - op 3 maart 1942 door kapelaan De Preter opgesteld - dat Jeanne Bloemen haar H. Communie zal doen in Stevensvennen.

(Bron: Winterhulp 1940-1945 Archief, Doos 283, Bedeling communicanten, Rijksarchief Hasselt.)

kind niet kan laten deelnemen aan de communie. Met enig gevoel voor dramatiek schrijft hij het Provinciaal Comité in Hasselt aan, nadat hij - naar eigen zeggen - werd afgewezen door de lokale afdeling van Winterhulp in Lommel. Hij zinspeelt op zijn belabberde levensomstandigheden, haalt terloops zijn ongeneeslijke ziekte aan, en vraagt om hulp. Vanzelfsprekend stuurt Hasselt de smeekbede door naar Lommel, die het volgende antwoordt:

Aankondiging van een goochelavond in Lommel in 1942, ten voordele van Winterhulp.

*“Mijnheer,
In antwoord op uw schrijven naar Hasselt laten wij U hierdoor weten dat Uw kind zal geholpen worden gelijk de andere kinderen die hunne Communie doen en niet omdat ge naar Hasselt geschreven hebt.”*

Evelien D' HAESE

Dat ook andere bronnen van vermaak nog steeds doorgingen blijkt ook uit de occasionele boetes voor geluidsoverlast of het organiseren van een clandestien jazzconcert⁸ die in de dossiers van het vrederecht te lezen zijn. Verwijzingen naar ongeoorloofd roken in de “cinemazaal”⁹ tonen aan dat de bioscopen nog steeds films vertoonden, zelfs al was de keuze beperkt. Winterhulp deed, in het kader van sponsoring, eveneens een duit in het zakje. Zo organiseerde de lokale afdeling in Lommel een aantal niet te missen goochelavonden.

Deze verschillende documenten bewijzen dat tenminste twee ‘kinderfeesten’, Sinterklaas en de communie, ondanks de bezetting en de moeilijkheden die de Tweede Wereldoorlog met zich meebracht, nog steeds werden gevierd. Natuurlijk in de mate van het mogelijke en eventueel met de steun van Winterhulp, maar toch is dit een teken dat iedereen in ongewone tijden het ‘gewone leven’ niet uit het oog verloor en er nog steeds mogelijkheden bestonden voor een ontspannend avondje uit...

Noten

1. Piersma H., *Zou de goede Sint wel komen. Sinterklaasgedichten uit de Tweede Wereldoorlog*. Uitgeverij Balans, 2009. <http://www.spanvis.nl/Wiebe%20Feenstra/index.htm>
2. Winterhulp 1940-1945 Archief, Doos 283, *Brief 24 november 1942*, Rijksarchief Hasselt.
3. Winterhulp 1940-1945 Archief, Doos 282, *Bedeling 1942*, Rijksarchief Hasselt.
4. Diverse auteurs (CAG). *Suikerbonen en beschuit met muisjes*. Provincie Vlaams-Brabant, Leuven, 2005.
5. Winterhulp 1940-1945 Archief, Doos 283, *Bedeling communicanten*, Rijksarchief Hasselt.
6. Winterhulp 1940-1945 Archief, Doos 282, *Bedeling 1942*, Rijksarchief Hasselt.
7. Winterhulp 1940-1945 Archief, Doos 282, *Brief 13 april 1942*, Rijksarchief Hasselt.
8. Akte van het vrederecht n° 27 en 213, Kanton Neerpelt, jaar 1943, Rijksarchief Hasselt.
9. Akte van het vrederecht n° 52, 53, 80, 81, 164 en 165 Kanton Neerpelt, jaar 1942, Rijksarchief Hasselt. Akte van het vrederecht n° 79, Kanton Neerpelt, jaar 1944, Rijksarchief Hasselt.